

šenje, ljubljanskega barja, in kedo zna, ali ne bo poprej posušil se ta zaklad, predno bo barsko vprašanje „godno“.

Že sedaj se je on zaklad zelo skrčil, in bojimo se, da se bo naša dežela ž njim dejanski le silno malo okoristila. Zato bi bila naših gospodov državnih poslancev vredna zadača, da bi to reč najskrbneje obravnavali in dobili, kar je sploh mogoče. Če katera dežela dokaj v to svrhu potrebuje, gotovo naša kranjska dežela, in da bi z urejanjem rek in potokov, z osuševanjem barja, pa tudi sto in sto močvirnih zemljišč neverjetno izdatno zboljšali položaj kmetovalcem, to je jasno. Na Češkem

itd. Dežela, ki bi lahko dobila denarjev v to svrho, izplačala bi ta zaklad, na pr. v 50 letih zopet po amortizaciji, gotovo pa bi ogromno pripomogla, da bi izboljšali kulturne razmere v naši domovini, in jaz celo trdim, da dokler se ne bo dežela sama poprijela omenjenega dela, bode le malo dosegla.

Koliko bi bile melioracije naši deželi koristne, učile nas bodo moje nadaljnje razprave, katerim bom slednjič dodal še kratek načrt, kako naj bi se ustanovil deželski melioracijski zaklad in kako v anuitetah ali letnih obrokih zopet poplačal.

F. Povše.

Državni melioracijski zaklad od leta 1884. do 1887.

Dežela	Enoletni zemljiški davek (l. 1887). dotične dežele znaša gold.	Od l. 1884., torej od ustanovitve državnega zaklada, obljubilo se je do 1887. posameznim podjetjem podpore	Takim podjetjem zagotovljene podpore iz državnega melioracijskega zaklada		
			pripadajo		
			skupno	na 1□ km. zemlje	na 100 gld. letnega zemljiškega davka
Češko	11,241.000	679.950	203.985	3·9	1·8
Moravsko	5,217.000	401.000	168.000	7·6	3·2
Šlezija	799.000	756.000	302.850	58·8	37·9
Spodnje Avstrijsko	4,071.000	648.000	244.300	12·3	6·0
Gornje Avstrijsko .	2,447.000	—	—	—	—
Solnograško	320.000	217.266	77.371	10·8	24·2
Tirolsko	883.000	661.420	319.475	12·0	36·2
Predarlberško . . .	122.000	220.000	66.000	25·4	54·1
Štajarsko	2,158.000	327.400	103.700	4·6	4·8
Koroško	648.000	683.122	341.561	32·9	55·7
Kranjsko	620.000	40.900	18.750	1·9	3·0
Primorsko	628.000	956.000	382.400	47·9	60·9
Dalmacija	299.000	226.000	67.800	5·3	22·6
Galicija	4,601.000	1,712.911	491.028	6·3	10·7
Bukovina	407.008	—	—	—	—

snuje sedaj deželni zbor novo deželno banko, katera bode najbolj služila kmetovalcem s tem, da jim bo potrebnega denarja za zboljšavanje zemljišč po nizki ceni izposojala. In če Češka, že davno sloveča po svoji plodovitosti in vrlem napredku, misli, da je umestno, ustanoviti deželno banko v povzdigo ljudskega blagostanja, kaj morajo reči druge kronovine, med njimi naša?!

Dandanes, ko je denarja po primerno nizkih obrestih dobiti, in ako Bog ohrani Evropi mir, dobiti ga bo lahko tudi po 4 odstotke, posebno deželam, bilo bi pač mogoče misliti tudi v naši domovini, kako bi ustanovili deželen melioracijski zaklad, iz katerega bi se posameznikom posebno pa korporacijam, občinam, okrajem po najnižih obrestih izposojalo za uredbo voda, za osuševanje, za napeljevanje vode na presuha zemljišča

Razne reči.

* Semenski krompir, je kadar ga rabiš spomladi, največkrat uže nekoliko vzkalil. Napačno je te kali (cime) potrgati, ampak sadi krompir kolikor mogoče s celimi takimi kalmi. Tak krompir ozeleni hitreje in je plodovitejši. Pri nas imajo pa naši gospodarji še celo to slabo navado, da krompirju popolnoma potrebuje vse vzrastke. Svetujemo jim, naj naredo na zavarovanem prostoru poskušajo. Pet krompirjev naj vsade s potrganimi, pet pa s celimi nepoškodovanimi kalmi. Kdor bode to poskusil, pritrdil nam bode leto obsorej gotovo.

* Nekateri konji imajo razvado, da love vajeti z repom. Kdor je uže kedaj imel takega konja, zlasti mlado kobilo ve, kako nevarna utegne postati vožnja, ako konj dobi vajet pod rep. Ako hočeš vajet s silo izpod repa spraviti, postane mlad

konj nemiren, zdirja ti, in ker vajetov nimaš več v svoji moči, zgodi se lahko velika nesreča. V takem slučaju spusti oba vajeta tako zelo, da pade precej izpod repa tist vajet, kateri je ujet, kakor hitro konj le malo rep pridvigne. Potem se zopet vajet nategni. Neki nemški konjerejec pa to le priporoča: Priveži vrvico med jermen, ki gre okoli repa, in med vago. K tej vrvici pa pripni s primernim jermenom rep, in sicer tam, kjer nehava repova kost. Tako konj ne more prizdigati repa med vožnjo in prav kmalu to razvado opusti.

* Stenj (toht) po petrolejevih svetilnicah ne bodi nikdar dolg, ampak rajši bolj kratek. V petroleji je vedno še dosti nesnage, čeravno je čist videti. Ta nesnaga se nabira v stenji, svetilnica le brli, a ne gori svetlo, ker stenj tli, in to tem bolj, kolikor bolj ga iz

svetilnice izvijaš. Rabi toraj kratek stenj, ker tak se ne utegne napajati z razno nesnago.

* Rusko laneno seme, katerega je kmetijska družba kranjska neposredno na Ruskem naročila, dospelo je v Ljubljano. Mernik stoji 3 gld. 30 kr. Kdor ga je naročil naj kmalu pride ponj. Tisti, ki so želeli, da jim ga družba doloži, dobodo ga kmalu.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

101.

Luksus.

Skopost in razsipnost ali zapravljenost ste si nasprotni. Dobro gospodarstvo obsoja eno in drugo, ogiba se te in une. Pravi gospodar gleda, da svoje dohodke razumno izdava, za koristne reči. Ali vsak ni takov gospodar, neumeje ali pa neče stroškov po dohodkih urejati. Nekateri stiskajo denar in vedno vpijejo, da nimajo nič, a drugi denarja kar ne trpe pri sebi, razmetavajo ga ne glede na to, ali je koristno ali ne, in kaj bode na zadnje, kedar poide. Nekateri s pestmi mečejo denar okoli sebe, da se ponašajo pred svetom, koliko ga imajo; drugi divjajo za nasladami in zabavami, in denar jim leti iz hiše, kakor bi ga z vevnico vel; še drugi iščejo za denar živinskih naslad, in zanemarjajo svojo obitelj, pozabljajo dolžnosti, ki jih imajo do svojega ubogega, trpečega bližnjaka. Takovi ljudje žive razsipno, uničujejo sebe in svoj imetek, upropaščujejo kapital, ki bi ga mogli koristno obrniti. Ako ta strast zgrabi več krogove, postane prava spačenost narodna, in napravlja ogromne škode gospodarstvu.

Zapravljenost ima več prijateljev kakor skopost. Nekateri celo trdijo, da je zapravljenost gospodarstvu manj škodljiva od skoposti, in to z naslednjih razlogov. Zapravljenec živi sam dobro, in tudi drugi žive dobro pri njem; skopuh pa ne privošči ne sebi ne drugim. Novec zapravljenec gre mej svet, skopuh pa ga zaklepa na dno škrinje.

Ali to je samo na videz tako. Dokler se denar troši za reči potrebne, koristne in plemenite, in dokler se troši v razmerju po dohodkih, in da bi ugovarjali. Ali mej tako trošnja in zapravljenostjo je velik razloček. Zapravljenec ne praša o tem, zapravlja in razmetava kapital in tako slabi gospodarstvo svoje in obitelj. Denar skopuhov in premoženje njegovo ostaje, in naslednik njegov ga prinaša potem mej svet. Zapravljenec je na stare dni v nadlego sorodnikom, ali občini. Prijatelji, s katerimi je zadegal denar, ne poznajo ga, kedar uboža. Mnogi se kesajo, ali vsako kesanje, veli Franklin, drago

se plača. Državna oblast nastoja zaprečiti zapravljenost s tem, da zapravljenec postavi oskrbnika (kuratorja). Skopuhu pa ne postavlja oskrbnika, v tem vidimo, da tudi država nahaja v zapravljenosti več nevarnost kakor v skoposti.

Občna zgodovina našteva grozne primere zapravljenosti in luksusa. Francosko plemstvo prešlega stoletja je upropastilo sebe in pripravljalo nehote pot prevratu z brezskrajnim luksusom. V poslednjih stoletjih rimske države je zavladata taka zapravljenost mej bogataši, kakoršne ne nahajamo nikjer v zgodovini.

Dovolj je, če omenimo, da so bogati Rimci dali bojadisati s škrlatom cele črede ovac, ker se jim bela boja ovac zdela preprosta. Na strehah svojih hiš so urejevali si ribnjake, in na stolpih vrtove. O cesarju Kaliguli pripoveda Svetonij, da je tako zapravljal državne dohodke, da so se na njegovo zapoved vzdignili brdi, a pozneje zopet razkopali in odvozili. Bogatega Rimca so robovi posadili za mizo, in potem so mu povedali, da uže sedi. Opomniti so ga morali, da je treba iti v postelj, kedaj utegne lačen biti itd. Nek Apicij se je otroval, češ, da ne more živeti, ker je ubožal. Pa veste, ta siromak je imel še cel milijon goldinarjev po našem denarju, ko se je lotil strupa. In treba pomisliti še to, koliko več veljavo je imel milijon tisti čas, kakor dandanes. In kakor z gospode na ljudstvo prehajajo dobre navade, prav tako prehajajo tudi razvade. Tako je bilo tudi v Rimu. Marcellin veli: „Ljudstvo ni nič boljše od senatorjev. Nima sandal na nogi, ali vendar si nadeva gizdave naslove, pije, igra in počenja razne neslanosti. Ti gospodarji sveta lazijo okoli hiše patronove, v katerej vohajo pečenko, da se potem najedo. Po pragih krčem sedi razcapana drhal, nima tunike ne sandal, ali pri vrču vina govori o politiki, presoja vlado, odstavlja in nastavlja cesarje, vodi vojske, gradi in ruši mesta, upravlja finance, pa nima toliko v žepu, da plača popito vino“.

Skrajna razsipnost francoskega kralja Ljudevita XIV. je tako dobro poznata, kakor tudi kralja poljskega in kneza izbornika saskega Avgusta II. In vendar so ju nekateri zagovarjali.

Stari ljudje se pritožujejo na luksus mladega sveta, in več potov imajo prav; nimajo pa prav če hvalijo stare čase tako, kakor da ondaj ni bilo luksusa. Vsaka doba ima svoj luksus. V deželi ali v času malo naobraženem pokazuje se luksus v tem, da se mnogo je in pije, pokazuje se v obče v telesnem uživanju. V obče luksus vsakega neobrazovanega človeka se pokazuje v neizmernem vživanju jedi in pijače. Plemstvo srednjega veka je iskalo naslade v preobilnih gostbah in dolgotrajnih svatbah, kar se še dandanes vidi v nižih slojih naroda. Pripoveda se o nekem madjarskem velikašu za kralja Sigismunda, da je slavil poroko svojega sina celo leto. Kronisti pripovedajo, da se je na svatbi Viljema Oranskega potrošilo 11.000 vagancov žita, in popilo 3600 veder vina itd. Avgust II., kralj poljski, potrosil je za svatbo svojega sina štiri milijone.